

Oplegotitie open standaarden, adoptie

Vergadering: Forum Standaardisatie, 19 juni 2024

Agendapunt: 5

Documentnummer: FS-20240619.5

Aan: Forum Standaardisatie

Van: Stuurgroep Open Standaarden

Bijlagen: 5A. Follow-up stemming-peilen adoptie-impuls
5B. Rapport "Standaarden en standaardisatieactiviteiten voor clouddiensten"
5C. Agendering IV-meting en Monitor open standaarden, sponsorschap en aanwezigheid Forum-leden
5D. Monitor Open Standaarden 2023 - analyse per organisatie
5E1. Meting Informatieveiligheidsstandaarden overheid begin 2024
5E2. Antwoord-brief van Microsoft inzake "Feedback on Private Preview for inbound DANE on Exchange"

Rechten: [CC0 publieke domeinverklaring](#)

Samenvatting

Ter bespreking

- A. Follow-up stemming-peilen adoptie-impuls
- B. Presentatie verkenning "Standaarden en standaardisatieactiviteiten voor clouddiensten" (Jeroen de Ruig en Arjen Brienen)
- C. Agendering IV-meting en Monitor open standaarden, sponsorschap en aanwezigheid

Ter kennisname

- D. Analyse per organisatie - Monitor Open Standaarden 2023
- E. Internet- en beveiligingsstandaarden
 - Meting Informatieveiligheidsstandaarden begin 2024
 - Update ondersteuning DANE op Microsoft Exchange Online
 - Overleg Beheersbaarheid Internetdomeinen Overheid Rijksoverheid (BID-R)
- F. Openbaar en toegankelijk
- G. NLCIUS en e-facturieren: Van regulier beheer naar normencommissie

- H. API's (voor betere, snellere gegevensuitwisseling)
- I. (Strategisch) leveranciersmanagement tussentijdse terugkoppeling Forum
Standaardisatie mei 2024
- J. Semantiek

Ter bespreking

Ad A. Follow-up stemming-peilen adoptie-impuls

[bijlage: 5A]

Het Forum Standaardisatie wordt gevraagd om in te stemmen met de volgende voorstellen:

- A. Voorstel is om een brief over toezicht en handhaving aan BZK te schrijven, in afschrift aan het OBDO. Daar waar mogelijk, kan het bureau helpen met de voorbereiding, bijvoorbeeld door de reeds bestaande toezichtsmogelijkheden op grond van de wet te beschrijven (die betreffen met name de rijksoverheid).

- B. Voorstel is dat Forumleden van wie de eigen koepel en/of achterbannen vallen onder het 'pas toe of leg uit' beleid en/of de wettelijke verplichting (zie achteraan de notitie) met het hoger management in eigen koepel in gesprek gaan over adoptie en daarbij proberen hun CIO's aan de slag te krijgen voor adoptie. Daarnaast geven zij een presentatie in hun achterban of koepel, desgewenst ondersteunt door het bureau. Het bureau zal de stand van zaken bijhouden in het bestaande reguliere overzicht met activiteiten per lid.

Toelichting

In de Forum-vergadering van 28 februari 2024 is de stemming gepeild ten aanzien van verschillende mogelijke acties, om de achterstand in de adoptie van informatieveiligheidsstandaarden bij de groep achterblijvers (25 à 45%), in te lopen. In bijgaande notitie "Follow-up Adoptie impuls Stemming-peilen" staan de best scorende acties (score 3,5 of hoger, op een schaal van 1 tot 5), met daarbij de stand van zaken van de follow-up, en/of een voorstel tot besluitvorming en verdere doorgeleiding.

Ad B. Presentatie verkenning "Standaarden en standaardisatieactiviteiten voor clouddiensten" (Jeroen de Ruig en Arjen Brienen)

[bijlage: 5B]

Het Forum Standaardisatie wordt gevraagd om:

1. Kennis te nemen van het rapport "Standaarden en standaardisatieactiviteiten voor clouddiensten" en de bijbehorende conclusies en aanbevelingen;
2. Mee te denken over vervolgacties.

Toelichting

In [opdracht](#) van het Forum Standaardisatie is een verkenning uitgevoerd naar Europese, internationale en nationale standaarden en standaardisatieactiviteiten voor clouddiensten, systemen en platformen. Het onderzoek identificeerde ook 'witte vlekken': domeinen waar open standaarden voor clouddiensten nodig zijn maar nog niet bestaan of een sterker beleid nodig hebben.

Geleid door Bureau Forum Standaardisatie (BFS) en uitgevoerd door E-Space in samenwerking met de begeleidingsgroep Cloud, verzamelde het onderzoek inzichten via deskresearch en interviews.

Aanleiding

Het Forum Standaardisatie adviseert de overheid over de al dan niet verplichte toepassing van de Open ICT standaarden in de publieke sector. Het overheidsbeleid voor clouddiensten brengt vragen met zich mee over digitale soevereiniteit, leveranciersafhankelijkheid en informatiebeveiliging. Open standaarden voor dataportabiliteit, cloud interoperabiliteit en informatiebeveiliging kunnen deze waarden helpen ondersteunen. Om de overheid te kunnen adviseren over standaardisatie in relatie tot de cloud, wil het Forum Standaardisatie een beeld krijgen van de standaarden die van belang zijn voor het beleid van de overheid voor het gebruik van clouddiensten.

Een belangrijk uitgangspunt voor het onderzoek is de [brief van de Staatssecretaris](#) van Huffelen van 29 augustus 2022, waarin zij een wijziging aankondigt in het beleid van de Rijksoverheid voor het gebruik van clouddiensten. Het nieuwe beleid stelt kaders voor het gebruik van commerciële public clouddiensten door de Rijksoverheid en actualiseert het voormalige beleid uit 2011, dat zich vooral richtte op het in eigen beheer houden van clouddiensten.

Uitvoering van het onderzoek

Het onderzoek werd tussen september en december 2023 uitgevoerd. Voor het onderzoek zijn bronnen geanalyseerd en interviews gehouden met 27 experts van onder andere NEN, TNO, VNG, ICTU, ACM, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Ministerie van Justitie en Veiligheid, NCSC, Cloud Security Alliance, Microsoft en IBM. Tevens is de begeleidingsgroep Cloud meerdere keren bijeengekomen, met de laatste bijeenkomst op 16 april 2024.

Ook zijn bijeenkomsten bijgewoond over het onderwerp cloud en standaarden. Dit betrof bijeenkomsten tijdens het iBestuur congres van 13 september 2023, de Haven community dag van 31 oktober 2023 en het ECP Jaarfestival van 16 november 2023.

Standaarden in de cloud

Het onderzoek richt zich op de drie servicemodellen van clouddiensten volgens NIST SP 800-145: Infrastructure as a Service (IaaS), Platform as a Service (PaaS) en Software as a Service (SaaS), die door overheidsorganisaties worden afgenomen. Deze modellen vereisen

diverse standaarden om interoperabiliteit, beveiliging, privacy en portabiliteit te waarborgen. Voor beveiliging en privacy zijn standaarden zoals TLS en DNSSEC voor encryptie, en NEN-ISO/IEC 27001 voor het beschermen van persoonsgegevens in de cloud essentieel. Portabiliteit wordt ondersteund door containerization en standaarden zoals Kubernetes, die de verplaatsing van data en applicaties tussen cloudomgevingen vergemakkelijken. Interoperabiliteit wordt bevorderd door standaarden zoals REST API Design Rules en OpenAPI, die gestandaardiseerde communicatie tussen verschillende cloudservices mogelijk maken. Daarnaast spelen aanvullende standaarden zoals de Open Container Initiative (OCI) een belangrijke rol voor containerformaten. Het onderzoek identificeert ook ontbrekende standaarden, zoals gestandaardiseerde uitwisseling voor data in databases, en maakt een onderscheid tussen algemeen aanvaarde specificaties en officieel vastgestelde normen.

Conclusies en aanbevelingen

Het onderzoek benadrukt het tekort aan algemeen geaccepteerde en breed ondersteunde open standaarden voor dataportabiliteit en interoperabiliteit, wat leidt tot een groeiende afhankelijkheid van overheden van cloudleveranciers. Vooral voor complexe data zoals databases ontbreken Europese standaarden, terwijl beproefde standaarden voor minder complexe data, zoals IMAP, WebDAV, JSON, XML en CSV, wel beschikbaar zijn. De overheid zou het gebruik hiervan moeten verplichten. Daarnaast is er een overvloed aan overlappende cloud security standaarden, waarvoor een duidelijke lijn moet worden gekozen die aansluit bij Europese en internationale ontwikkelingen. De integratie van commerciële clouddiensten met (proprietary) AI bemoeilijkt verdere dataportabiliteit en interoperabiliteit, omdat leveranciers AI gebruiken om afnemers afhankelijker te maken. Leveranciers zijn bereid om mee te bewegen met open standaarden als de overheid duidelijke richtlijnen biedt, zoals blijkt uit de Haven-standaard. Europese samenwerking kan hierbij helpen. Met de opkomst van digitale soevereiniteit en regelgeving zoals de Data Act, zullen nieuwe normen ontstaan die actief gemonitord moeten worden.

De aanbevelingen omvatten:

1. Neem meer regie op cloudstandaarden, zowel nationaal als Europees, om afhankelijkheid van hyperscalers te verminderen en de markt meer in balans te brengen.
2. Verhoog de kennis en capaciteit binnen de overheid door training, kennisopbouw en samenwerking te bevorderen, en overweeg centrale coördinatie door een specifieke overheidsorganisatie.
3. Maak duidelijke keuzes in normenkaders voor informatiebeveiliging en privacy, en verbind deze aan Europese en internationale standaarden.
4. Breid de 'pas toe of leg uit'-lijst van het Forum Standaardisatie uit met standaarden voor leveranciersafhankelijkheid en digitale soevereiniteit.
5. Verplicht interoperabiliteitsstandaarden en zorg voor opname hiervan op de 'pas toe of leg uit'-lijst. Verplicht in het bijzonder de Haven-standaard voor systeem- en applicatieportabiliteit in de cloud, en ondersteun de verdere ontwikkeling en brede implementatie ervan.

6. Identificeer en verplicht open standaarden voor de portabiliteit van complexe data en gebruik deze in aanbestedingen. Verplicht standaarden voor dataportabiliteit op bestandsniveau die al op de lijst van aanbevolen standaarden staan (met name IMAP), en oefen druk uit op leveranciers om deze te implementeren.
7. Leg best practices vast om praktische handvatten te bieden voor de implementatie van clouddiensten volgens normenkaders en standaarden.

Vervolg

Verschillende stakeholders hebben aangegeven dat het wenselijk is om het onderzoeksrapport op Europees niveau te delen. Dit helpt om meer druk uit te oefenen om de nodige standaarden voor dataportabiliteit in Europees verband te ontwikkelen en status te geven. BFS heeft daarom opdracht gegeven het rapport naar het Engels te vertalen. Daarnaast moet de nationale visie worden afgestemd door in te zetten op reguleren, stimuleren en standaardiseren, en dit bestuurlijk te agenderen. Dit zal helpen om meer Nederlandse betrokkenheid te stimuleren bij strategische (cloud) standaarden die momenteel op Europees niveau in ontwikkeling zijn.

Ad C. Agendering IV-meting en Monitor open standaarden, sponsorschap en aanwezigheid

[bijlage: 5C]

Vraag aan ieder Forum-lid om:

1. een update te geven over het verspreiden en agenderen van de monitor Open Standaarden en van de IV-meting onder zijn/haar achterban;
2. een update te geven over sponsorschap;
3. kennis te nemen van het overzicht van de aanwezigheid.

Toelichting

1. In de bijlage treft u een overzicht aan van de huidige stand van zaken, voor zover bekend, met betrekking tot de verspreiding en agendering van de Monitor Open Standaarden en van de laatste meting informatieveiligheidsstandaarden (hierna: IV-meting).
 - A. De leden van het Forum Standaardisatie hebben afgesproken dat ieder Forum-lid de Monitor Open Standaarden en IV-meting actief onder de aandacht brengt bij zijn/haar eigen achterban.
 - 1) [Monitor 2023](#): voor verspreiding kunt u gebruikmaken van de laatste monitor en daarin opgenomen managementsamenvatting zoals beschikbaar op de pagina over de Monitor Open Standaarden op de website van Forum Standaardisatie. Zie ook nog de analyse per organisatie die onderdeel is van de vergaderstukken van deze Forum-vergadering.

- 2) [IV-meting begin 2024](#): Deze is bijgevoegd bij de vergaderstukken van deze Forum-vergadering. Een nieuwsbericht over deze meting zal nog volgen.
- B. Daarnaast hebben de leden van het OBDO op 18 maart 2020 herbevestigd om de Monitor Open Standaarden en de IV-meting te agenderen in hun organisatie en hun achterban, inclusief verschillende gremia waar beleid wordt ontwikkeld met een sterke ICT-component. Ook herbevestigden zij aan te sturen op het opnemen van eventuele 'leg uit' in het jaarverslag van hun organisatie dan wel de jaarverslagen van hun achterban.
2. De Forum-leden zijn ook sponsor van een of meerdere Forum-onderwerpen. Dit is eveneens weergegeven in de bijlage.
 3. Daarnaast is een overzicht bijgevoegd van de aanwezigheid van de Forum-leden bij Forum-vergaderingen sinds 9 maart 2022.

Ter kennisname

Ad D. Analyse per organisatie - Monitor Open Standaarden 2023

[bijlage: 5D]

Hierbij gaat ter kennisname de analyse per organisatie met de laatste gegevens uit de Monitor Open Standaarden 2023. ICTU maakt deze analyse ieder jaar op basis van de laatste Monitor Open Standaarden. Merk op dat de vormgeving nieuw is ten opzichte van vorige jaren. Op deze manier wordt in een oogopslag duidelijk welke organisaties onderzocht zijn en wat hun scores waren als het gaat om de toepassing van open standaarden. Hopelijk prikkelend genoeg om de onderzoeksresultaten meer en beter te communiceren en om adoptiediscussies aan te wakkeren. Het stuk komt op de website van het Forum Standaardisatie bij de stukken van de Monitor Open Standaarden 2023.

Ad E. Internet- en beveiligingsstandaarden

Meting Informatieveiligheidsstandaarden begin 2024

[bijlage: 5E1]

Forum Standaardisatie onderzoekt ieder half jaar met behulp van Internet.nl het gebruik van verplichte standaarden voor de beveiliging van websites en e-mail bij overheidsorganisaties, en bekijkt of deze via IPv6 bereikbaar zijn. Voor deze standaarden heeft het Overheidsbreed Beleidsoverleg Digitale Overheid (OBDO) overheidsbrede streefbeeldafspraken met uiterste implementatiedata gemaakt.

In de vergadering van Forum Standaardisatie van 17 april zijn de resultaten van de Meting Informatieveiligheidsstandaarden begin 2024 gepresenteerd en toegelicht. De rapportage met daarin de resultaten en aanbevelingen is inmiddels gereed en wordt ter informatie gedeeld met het Forum Standaardisatie (zie bijlage, versie van 7 juni 2024). Bij de rapportage hoort een separate bijlage met [individuele resultaten per internetdomein begin 2024 \(HTML\)](#).

De rapportage van deze meting zal ook nog aan het Overheidsbreed Beleidsoverleg Digitale Overheid (OBDO) worden voorgelegd.

Update ondersteuning DANE op Microsoft Exchange Online

[bijlage: 5E2]

Microsoft heeft aangekondigd in de loop van juni te starten met de Public Preview voor inbound DANE (vertrouwelijkheid van e-mailverkeer) op Exchange Online. Aan deze Public Preview kunnen organisatie die Exchange Online gebruiken deelnemen met een *niet*-productieomgeving. Vanuit de overheid zal in ieder geval de gemeente Den Bosch meedoen aan deze Public Preview. SLM Rijk zal het CTO-overleg benaderen voor deelname.

Naar aanleiding van de eerdere Private Preview is vanuit de Nederlandse overheid een [brief](#) met bevindingen naar Microsoft gestuurd die ook bij de Forum-stukken van april 2024 was gevoegd. In deze brief staan twee belangrijke zorgpunten, namelijk (1) het ontbreken van een GUI voor de configuratie van inbound DANE en (2) het aanbieden van inbound DANE als betaalde extra en niet als default voor alle klanten.

Microsoft heeft in reactie [een brief d.d. 5 april 2024](#) (zie bijlage) geschreven waarin verder niet inhoudelijk wordt ingegaan op beide zorgpunten. Vanuit SLM Rijk, BZK en Bureau Forum Standaardisatie wordt het gesprek over beide punten met Microsoft voortgezet.

Overleg Beheersbaarheid Internetdomeinen Overheid Rijksoverheid (BID-R)

Op 4 april vond de [lancering](#) van het nieuwe Beheersbaarheid Internetdomeinen Rijk (BID-R) plaats. SIDN publiceerde ook een [bericht over deze lanceringsbijeenkomst](#).

De eerste reguliere bijeenkomst van BID-R vond plaats op 28 mei. Op de agenda stonden o.a. "Planning en demonstratie Register Internetdomeinen Overheid (RIO)" en "Onderzoek actualisatie domeinnaambeleid rijksoverheid". Bij de bijeenkomst waren ongeveer 40 personen aanwezig. De volgende bijeenkomst van BID-R staat gepland op dinsdag 17 september van 14.00 tot 16.00 uur.

De oprichting van BID-R is een gemeenschappelijk initiatief van AZ/DPC, BZK, CIO-Rijk, Logius en Forum Standaardisatie. Het doel is om het domeinaambeheer verder te professionaliseren door kennis uit te wisselen en afspraken te maken, zodat domeinnamen van de Rijksoverheid herkenbaarder en veiliger worden.

Ad F. Openbaar en toegankelijk

Naar een stelsel standaarden voor metadatering van overheidsinformatie

Het project Metadata Overheid heeft een plan van aanpak opgeleverd voor het realiseren van een stelsel standaarden voor metadatering voor overheidsgegevens. Open standaarden hebben een prominente plaats in het plan van aanpak. Doel van dit stelsel is dat rijksorganisaties (en mede-overheden) in staat zijn om gezamenlijke metadatastandaarden te implementeren in een samenhangend geheel zodat zij vorm kunnen geven aan een toekomstbestendige informatiehuishouding.

Het Bureau Forum Standaardisatie (BFS) is lid van de werkgroep over de *governance* van dit stelsel standaarden voor metadatering en heeft vanuit deze rol een bijdrage geleverd aan het plan van aanpak. Het Forum Standaardisatie komt in beeld in het plan van aanpak op de onderdelen kwaliteitsbeleid benchmarking (via de Monitor Open Standaarden), op het bevorderen van adoptie en erkenning van metadatastandaarden, en op de communicatie (waaronder via publicatie van de lijst open standaarden als linked open data).

Daarnaast is BFS lid van de werkgroep die een brede stelselbeschouwing van de metadatastandaarden tot doel heeft (Richtlijn Metagegevens Overheid). Het lidmaatschap van BFS aan de werkgroep is vanuit perspectief van het bevorderen van adoptie van metadatastandaarden van de lijst open standaarden.

Onder het stelsel vallen onder meer de metadatastandaarden [Metagegevens voor duurzaam toegankelijke overheidsinformatie](#) (MDTO) van het Nationaal Archief (NA) en [Thesauri en Ontologieën voor Overheidsinformatie](#) (TOOI) van KOOP. Inmiddels hebben de Intakegesprekken voor MDTO en TOOI voor de lijst open standaarden plaatsgevonden (zie agendapunt 3F van deze vergadering). Deze aanmeldingen en de vervolgpcedure bij het Forum zijn uitdrukkelijk onderdeel van het plan van aanpak bij de vervolgaanpak voor de implementatie van het stelsel.

Ad G. NLCIUS en e-factureren: van regulier beheer naar normencommissie

Op 11 april jl. vond de eerste bijeenkomst van de normencommissie e-facturatie plaats. Deze normencommissie, waarvan het NEN het secretariaat uitvoert, is de opvolger van [Standaardisatie platform e-facturatie](#) (STPE). STPE bestond om de toepassing en adoptie van de Europese Norm voor e-factureren (de EN1693) in Nederland te faciliteren. Daartoe beheerde zij de Nederlandse Core Invoice Usage Specification ([NLCIUS](#)) en ondersteunde dienstverleners, sectorvertegenwoordigers en brancheverenigingen bij de implementatie en het gebruik ervan in Nederland. Ook verzorgde het STPE de Nederlandse inbreng bij de doorontwikkeling van de EN16931 en bij andere inkoop-gerelateerde Europese normen. Deze taken worden voortgezet in een normencommissie. Om te blijven voldoen aan de criteria voor de 'Pas toe of leg uit'-lijst is het van belang dat de normencommissie de beheertaken inclusief adoptie en monitoren blijft uitvoeren voor de standaard NLCIUS. Er is een ontwikkeling om zich te concentreren op de aanbevolen standaard [Peppol Bis](#) waardoor NLCIUS in de vergetelheid kan raken. Peppol Bis kan worden toegepast bij het uitwisselen van bestel, inkoop en facturatie gerelateerde gegevens van 'machine-to-machine'. En is daarmee ook belangrijk voor e-factureren.

Commissieleden mogen kosteloos deelnemen aan deze normencommissie. Dit geldt niet overigens voor de [normencommissie E-Procurement](#). Daar geldt een betaald stemrecht voor deelnemers en voldoet daarmee niet aan de openheid waar een standaard aan moet voldoen. Daarnaast wordt het als lastig ervaren dat verschillende commissies zich bezig houden met dezelfde inhoud (nl. e-factureren).

Ad H. API's (voor betere, snellere gegevensuitwisseling)

Op [13 mei 2024](#) organiseerde het Kennisplatform API's een kennissessie in Meetup Utrecht. Tijdens deze sessie werden verschillende onderwerpen behandeld.

In de plenaire openingssessie werd aangekondigd dat de publieke consultatie voor de modules Signing en Encryptie van de REST API design rules zou starten. Vervolgens begon de bespreking van de werkagenda van het Kennisplatform, waarbij samen met de deelnemers werd bekeken welke activiteiten prioriteit moesten krijgen. Deze aanbevelingen worden later meegenomen naar de Stuurgroep van het Kennisplatform API's. Bureau Forum Standaardisatie (BFS) neemt zitting in de stuurgroep van het kennisplatform. Later in de middag waren er parallelle sessies, waarin diverse thema's werden behandeld. Sjaak Derksen van TNO presenteerde zijn ervaringen met [CloudEvents](#). Bob Coret van Netwerk Digitaal Erfgoed gaf inzicht in de achtergronden, realisatie en het gebruik van de [RCE termennetwerk API](#). Ook was er een sessie over policy based access control, verzorgd door [Digilab](#). In het tweede blok parallelle sessies gaf Logius een update over het NLGOV profiel OAuth 1.1, dat binnenkort in consultatie zou gaan. Geonovum deelde zijn kennis over de ontwikkeling van [Linter](#), waarmee al in de editor kon worden gecontroleerd of je voldoet aan een standaard. Ook was er een ronde waarin het ministerie van Justitie en Veiligheid meer vertelde over het gefedereerde developer portaal dat door het ministerie is opgezet.

Binnen het Kennisplatform API's neemt het BFS een voortrekkersrol in binnen de werkgroep Strategie en Beleid. BFS heeft recentelijk een opdracht uitgezet om het kennisplatform API's te versterken, waarmee eigenaarschap bij andere partijen wordt bevorderd. Dit zal onder meer worden bereikt door meer partijen te laten instemmen met een intentieovereenkomst, het organiseren van de Gouden API Award dit jaar en het realiseren van extra meetmogelijkheden voor API's in developer.overheid.

Ondertekening intentieovereenkomst API's door ministerie Justitie en Veiligheid

Op 22 mei 2024 organiseerde ministerie van Justitie en Veiligheid (Directie Informatievoorziening en Inkoop) een API kennisdag met diverse onderwerpen rondom API's. De inhoud omvatte de ontwikkeling van een intern programma voor ketenpartners en hoe API-ontwikkeling vorm heeft gekregen, proces gestuurde keten uitwisseling met API's en het ABAC-principe (Attribute-based access control) voor toegang. Daarnaast werden REST API design rules, strategische API-ontwikkeling binnen de overheid en Cloud-ontwikkelingen met betrekking tot API's en SaaS-oplossingen besproken.

Het event werd afgesloten met de ondertekening van de [intentieovereenkomst API](#) door Raymond Kers namens het ministerie Justitie en Veiligheid. Deze intentieovereenkomst is eerder door BFS in de werkgroep Strategie en Beleid van het Kennisplatform API getrokken. Zo tekenende in 2022 namens het Forum Standaardisatie Larissa Zegveld de intentieovereenkomst. Andere partijen die eerder hebben ondertekend zijn Geonovum, Kadaster, Logius, RvIG, SVB en VNG. De ondertekenaars willen dat de digitale overheid in de komende jaren gegevens en data veiliger en efficiënter uitwisselt, door applicaties zoveel

mogelijk te scheiden van de data en deze data bij de bron te bewaren. Zo krijgen burgers, bedrijven en ketenpartners van de overheid toegang tot consistente data, zonder zich zorgen te hoeven maken over de complexiteit van de achterliggende systemen. Om deze data-uitwisseling mogelijk te maken, zijn goede platformen, API's en verplichte standaarden onmisbaar.

Raymond Kers tekende namens ministerie Justitie en Veiligheid de intentieovereenkomst.

Ad I. (Strategisch) leveranciersmanagement tussentijdse terugkoppeling Forum Standaardisatie mei 2024

Om te onderzoeken of leveranciersmanagement een bijdrage kan leveren aan de adoptie van open standaarden zijn de volgende stakeholders geïnterviewd:

1. Beheerders van standaarden
2. Overheidsorganisaties
3. Leveranciers

De gesprekken zijn nog niet afgerond. Er is een samenvatting tot nu opgesteld aan de hand van de BOMOS. BOMOS is bedoeld om standaarden te beheren. Ontwikkeling van standaarden start vaak vanuit wet- of regelgeving of een beleidsinhoudelijk vraagstuk. Om op de PTOLU lijst te worden opgenomen vindt een intake plaats. De beheerder doet deze aanvraag en dit betekent dat de standaard door het beleidsterrein al min of meer geaccepteerd wordt. Toch lijkt BOMOS binnen het onderdeel strategie ook voldoende houvast te bieden als leidraad voor ontwikkeling.

Strategie

Een financiële prikkel voor leveranciers is belangrijk. Zij kunnen daarmee tijd en mensen vrijmaken om de effectiviteit van de standaard te testen. Dit is met name van toepassing bij grote wijzigingen op een reeds op de lijst geplaatste standaard. Ook bij de ontwikkeling van een standaard kan met een financiële tegemoetkoming de standaard worden uitgetest (lever blauwdrukken en testbeds).

De betrokkenheid van leveranciers toetsen bij het intake proces wordt geadviseerd. Zonder betrokkenheid van de leveranciers bij de ontwikkeling van de standaard wordt de implementatie en dus de adoptie moeilijk.

Leveranciers ervaren het standaardisatie werkveld binnen de overheid als onoverzichtelijk: Overheid wees duidelijk in wat de enige echte standaard is en wordt geen grabelton aan standaarden. Maak onderling afspraken.

Tactiek

Leveranciers kunnen goede partners zijn als het gaat over informatiemodellen etc. Zorg voor goede samenwerking op het gebied van inhoudelijke kennis van het bedrijfs/werkproces en de ontwikkeling van software.

Zorg dat er getest kan worden. En vraag standaarden uit gekoppeld aan functionele eisen en wensen.

Leveranciers ervaren de overheid als een slechte opdrachtgever waar het open standaarden betreft.

Leveranciers ervaren de overheid als een slechte opdrachtgever. Open standaarden worden uitgevraagd in het inkoopproces en dit proces wordt gemonitord. Inkoopteams zijn divers samengesteld en ontberen regelmatig kennis met betrekking tot open standaarden.

Evaluaties over de toepassing van de open standaarden in de verworven software vinden zelden plaats.

Operationeel

Leveranciers zijn de sleutel tot het succes van een standaard. Zij dragen zorg voor implementatie. Hiervoor is wel goede samenwerking met de beheerder nodig. Check of de beheerder leveranciersmanagement heeft ingericht en hoe dat plaatsvindt.

Implementatie ondersteuning

Om een standaard te implementeren is kennis nodig. Faciliteer dit door webinars, etc. laat leveranciers use-cases presenteren. Dit geldt twee kanten op: leg uit hoe de processen binnen de overheid werken aan de leveranciers en leveranciers laat zien

Communicatie

Zorg voor 1 platform en maak de standaarden vindbaar en zorg voor goed versiebeheer. Maak van de standaarden geen doolhof voor leveranciers.

Dit is een samenvatting van de bevindingen tot nu toe. Na afronding van de gesprekken zal een advies voor het forum worden opgesteld.

Ad J. Semantiek

Ronde tafel 26 juni 2024

BFS is door J&V benaderd om samen met hen en partner Ordina een vervolg te organiseren op de rondetafel "[Een wendbare overheid met betekenisvolle gegevens](#)" waarin de CDO's binnen het J&V domein met elkaar in gesprek gingen. Voor het vervolg wordt het onderwerp breder getrokken dan het J&V domein en zijn verschillende tafelgasten uitgenodigd om in te gaan op het belang van semantiek, multidisciplinair werken en het nut van methoden als wetsanalyse voor bestaand en nieuw beleid en wetgeving.

Ons forumlid Renate de Vree is tafelgast en deelt haar inzichten vanuit Betaalvereniging Nederland. Ander tafelgasten zijn Vanessa Visser (CDO KvK), Barbera Veltkamp (JZ BZK), Won Deursen (IND) en Mariette Lokin (Hooghiemstra).

Voor nadere informatie zie hier de aankondiging door J&V: [Een wendbare overheid met betekenisvolle gegevens - een vervolg](#)

Learning community

In september 2023 is de leergemeenschap digitale vertalingen formeel gestart (samenwerking HvA, UvA, RuG, Hanzehogeschool) met hulp van BFS en financieel ondersteund door iPartnerschap (BZK). De leergemeenschap biedt kennis en studenten voor projecten waarin semantische vragen omtrent de betekenis en vertaling van wet en regelgeving naar de praktijk een rol spelen. Nieuwe opgedane kennis wordt ter beschikking gesteld aan de (overheids)praktijk en dient tevens als input voor leermodules voor zittend kapitaal. Vanuit BFS wordt de community actief gesteund en gepromoot.

Samenwerking J&V en Open Universiteit

Door J&V is in samenwerking met de Open Universiteit en met een module wetsanalyse ontwikkeld. De module wordt geleid door Reijer Passchier, hoogleraar digitalisering en de rechtstaat en met hulp van BFS verbonden aan de leergemeenschap digitale vertalingen. Waar de leergemeenschap focust op nieuw arbeidskapitaal, focust de module op het zittend arbeidskapitaal. De module wordt verder doorontwikkeld van de huidige twee dagen naar meerdere dagen.

Samenwerking Informatie Academy

Op inzet van de Regeringscommissaris Informatiehuishouding is een start gemaakt met een Informatie Academy waar meerdere partijen bij zijn aangesloten. BFS is in overleg met betrokkenen en de betrokkenen in de leergemeenschap en open universiteit om samenhang en gezamenlijke doelen na te streven.

In al deze trajecten is aandacht enerzijds voor meer gestandaardiseerd werken met analyse methoden en semantiek en anderzijds aandacht voor de vastlegging van uitkomsten met toepassing van open standaarden. Daarbij is tevens aandacht voor de realisatie van open source tooling ter ondersteuning.

Promotietraject

BFS, iPartnerschap en de Hogeschool van Amsterdam zijn daarnaast de samenwerking aangegaan voor de ondersteuning van een promotietraject waarin semantiek, multidisciplinair werken en wetsanalyse methoden centraal staan. Het definitieve onderzoeksvoorstel van promovendus Anne Elburg is in een afrondende fase en zal wanneer deze beschikbaar is ook met het Forum worden gedeeld, met daarbij het aanbod om hier tijdens een forumvergadering iets meer over te vertellen.

Doing community

De oprichting van de doing community (of "praktijkgemeenschap overheidsprojecten") loopt en gaat parallel met de ontwikkelingen in de leergemeenschap. Met J&V en BZK is BFS in overleg hoe deze praktisch in te richten en ondersteunen en praktijkcases voor het voetlicht te brengen. De praktijkgemeenschap zal zowel fysiek samenkomen en digitaal worden ondersteund met een platform waar kennis en ervaring kan worden uitgewisseld.

Handreiking voor bestuurders en voor beleidsmaker / wetgevingsjurist

Om nut en noodzaak van bovenstaande zaken nader toe te lichten worden twee handreikingen gemaakt. Een handreiking gericht op bestuurders en een handreiking voor makers van beleid, wetgeving en vertaling in de uitvoering. De kennis en ervaring in de learning- en doing community worden ingezet voor de samenstelling van deze handreikingen. In overleg met betrokkenen wordt gewerkt aan een outline voor de handleidingen waarin aandacht is voor een gelaagdheid in diepgang.